

Kehtna Vallavalitsus
kehtna@kehtna.ee

Teie 01.03.2023 nr 7-6/2020/220-186

Meie 21.03.2023 nr 6-5/22/11056-8

**Seisukoht Kehtna valla üldplaneeringu
heakskiitmise menetluse eelselt ilmnenu
asjaoludele (tuulepargialad)**

Esitasite Keskkonnaametile¹ seisukoha andmiseks täiendatud Kehtna valla üldplaneeringu (ÜP) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande eelnõu. Kehtna Vallavolikogu 18.05.2022 otsusega nr 1-2/41 võeti vastu Kehtna valla ÜP ja tunnistati nõuetele vastavaks ÜP KSH aruanne. Perioodil 15.06 – 25.07.2022 toimus ÜP avalik väljapanek. Seoses 2022. aasta lõpus valminud Eesti Ornitoloogiaühingu ja Kotkaklubi poolt koostatud [üle-eestilise maismaalinnustiku analüüsiga](#) (edaspidi EOÜ analüüs) on ÜP heakskiitmise menetlustoimingute eelselt ilmnenu uued asjaolud, millega tuleb planeeringulahenduses arvestada.

Täpsemalt soovis Kehtna Vallavalitsus Keskkonnaameti seisukohta küsimuses, kas Kehtna valla ÜP-s esitatud tuuleparkide asukohavalikut võib pidada jätkuvalt õigusaktide ja hea tavaga vastavuses olevaks seoses eelkõige EOÜ analüüsi rakendamises. Samuti sooviti hinnangut ÜP materjalides (ÜP seletuskirjas ja KSH aruandes) tehtud täienduste kohta. Kuna ÜP koostamine on ajaliselt pikk protsess ning selle aja jooksul on Keskkonnaametile laekunud ka teisi asjassepuutuvaid uusi andmeid ja materjale, esitame alljärgnevalt omapoolsed kommentaarid kõiki uuemaid asjaolusid arvestades.

Tuuleenergeetika arendusala T1 ja T2

Tuuleenergeetika arendusala T1 ja T2 osas täiendatud KSH aruandele märkusi ei ole.

Tuuleenergeetika arendusala T3

Tuuleenergeetika arendusala T3 paikneb EOÜ analüüsis modelleeritud tedre elupaigal tugineval tsoonil 1 ja 2. Eesti looduse infosüsteemis (EELIS)² ja loodusvaatluste andmebaasis võimaliku arendusala läheduses liigi leiandmed puuduvad. Modelleeritud elupaik on seotud Kaigepere sooga, viimast aga läbib projekteerimisfaasis olev Rail Balticu raudtee.

Eeltoodule tuginedes ei ole Keskkonnaameti hinnangul otsest vajadust ÜP-s läbiviidavas asukohavaliku faasis väga rangeks lähenemiseks ning antud asukohas tsoonide 1 ja 2 täielikuks välistamiseks. Liigi elupaiga kaitsevajadust (ja vajadusel arendusel leevendavad või

¹ Registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 01.03.2023 nr 6-5/22/11056-7.

² EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur.

kompenseerivad meetmed) saab lahendada detailplaneeringu (DP) faasis läbiviidavate uuringute ja mõjuhindamiste tulemusel.

Tuuleenergeetika arenguala T4

Tuuleenergeetika arenguala T4 paikneb osaliselt Kõnnumaa-Väätsa linnualasse kuuluva Lelle (Imsi) raba lähedal. Lelle raba kuulub ka Kõnnumaa loodusalasse ning on looduskaitseseaduse kohaselt kaitstav Kõnnumaa hoiualana. Arenguala T4 on kavandatud linnu-, loodus- ja hoiuala piirist minimaalselt 1 km kaugusele, sellest tulenevalt võib järeldada, et tuulikute tulenevad häiringud alale ei ulata. Seisuga 12.03.2023 ei ole EELIS-es Lelle rabas kaitstavate linnuliikide, sh Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärgiks olevate liikide leiukohti registreeritud. Teadaolevalt (Imsi turbatootmisala mäeeraldise kasutuselevõtuga seotud täiendatud ja parandatud keskkonnamõju hindamise aruanne, OÜ Eesti Geoloogiakeskus 2014; EOÜ Kõnnumaa-Väätsa linnuala inventuur 2015. aastal) on Lelle rabas varasemalt tuvastatud teiste hulgas tedre (linnuala kaitse-eesmärgiks olev liik) ning sookahlajate (kellest on linnuala kaitse-eesmärgiks rüüt, mudatilder ja kiivitaja) esinemine. EOÜ analüüsis on Lelle raba piirkonnas, kaasa arvatud kasutuses oleval Imsi turbamaardla alal, modelleeritud tedre elupaik, analüüsi kohased tsoonid 1 ja 2 hõlmavad olulise osa arendusala T4 kaguosast, sama ala katab ka soolinnustiku kaitseks määratud puhver. Arvestades, et Imsi turbamaardla alal toimub 2015. aastal väljastatud maavara kaevandamise loa (Rapm-086, kehtivusega kuni 2045. aastani, mille väljastamisele eelnevas keskkonnamõju hindamises ei tuvastatud ülemäärast negatiivset mõju linnustikule ja linnualale) alusel turba kaevandamine, mis mõjutab paratamatult raba edelaosa linnustikku, ei ole tedre ja soolindude modelleeritud elupaiga range järgimine antud juhul asukohavalikul põhjendatud.

Tuuleenergeetika arenguala T4 lõunapoolset osa läbib Kõnnumaa maastikukaitseala (Kõnnumaa-Väätsa linnuala, kaitse-eesmärgiks teiste hulgas metsis) ning Ahekõnnu ja Vasja metsise püsielupaiku ühendav elupaigakoridor, mille raames tuulepargi arendamine võib metsise elupaikade omavahelist sidusust tugevalt kahjustada. Tuulepargi rajamisega võib kaasneda ka negatiivne mõju Ahekõnnu metsise püsielupaigaga seotud metsise funktsionaalsele elupaigale.

ÜP KSH aruandes ei ole üheselt toodud välja, millise seisuga andmestikust on tuuleenergeetika arendusalade määramisel lähtutud. Aruandes on valdavalt viidatud 2021. aasta andmetele, kuid ei ole märgitud, kas töö hilisemates etappides on andmete kaasaegsust kontrollitud. Probleem tuleneb 2022. aasta oktoobris EELIS-es registreeritud must-toonekure uues pesapaigas (KLO9130908). Antud pesapaik paikneb arendusalast T4 minimaalselt u 1,9 km kaugusel (ning arendusalast T5 minimaalselt u 4,5 km kaugusel). EOÜ analüüsist tulenev must-toonekure tsoon 1 hõlmab arengualast T4 märkimisväärse osa, kaasa arvatud enamuse selle ida-lõunaosast, kus esinevad ka eelnevalt kirjeldatud konfliktolukorrad metsise, tedre ja sookahlajatega.

2023. aasta veebruaris esitas Kotkaklubi Keskkonnaametile aruande „Satelliit- ja GSM-põhiste saatjatega varustatud kotkaste ja must-toonekurgede info soetamine ja pesitsusaegse info analüüs ja must-toonekure tugitoitmine“. Töös esitati andmed 11 saatjate abil jälgitava must-toonekure kohta, sealjuures andmed nende isendite toitumisveekogude kohta (NB! Tegemist on konkreetsete isendite elupaigakasutuse andmestikuga, mitte laiemapõhjalisema analüüsiga). Antud andmestiku kohaselt on piirkonnas pesitsev must-toonekurg toitunud arenguala T4 piirkonnas Velise jõe ülemjooksul ja Hiie kraavil, kuid mitte otseselt arengualal. Viidatud jöelõigud ei ole senise info alusel ka olnud liigi jaoks olulisteks toitumisveekogudeks.

Eelnevast saab järeldada, et arenguala T4 lõuna- ja idaosa arendamine võib omada negatiivset mõju erinevatele linnuliikidele. Samas, ala on piisavalt suur ning selle põhjaosas arendamine on eelduslikult looduskaitsealiselt võimalik. Arendatava ala suurus ning rajatavate tuulikute arv

saab selguda eelkõige edasises etapis läbi viidavate uuringute tulemusel, eriti must-toonekure elupaigakasutuse andmetel.

Tuuleenergeetika arenguala T5

Tuuleenergeetika arenguala T5 osas esineb tugev konflikt I kaitsekategooria linnuliigi must-toonekure elupaikadega. Kehtna valla metsalad on must-toonekurele heaks elupaigaks ning neis leidub nii käesoleval ajal asustatud liigi pesitsusterritooriume, kui ka vanu pesakohti. ÜP KSH on must-toonekure kaitsevajadust kajastanud, muu hulgas on märgitud, et tähelepanu tuleb pöörata tuulealadele või nende vahetus läheduses paiknevatele potentsiaalsetele toitumisveekogudele; tuulepargid ei tohi halvendada toitumisveekogude seisundit ega ligipääsetavust. Arendustegevuste kavandamine liigi potentsiaalselt peadesse elupaikadesse võib viia hilisemas etapis teravatesse konfliktidesse (näiteks kui ÜP kehtestamise järgselt tuvastatakse uus pesapaik või selguvad olulised toitumisveekogud). Arendusala T5 on planeeritud viimastel aastatel kasutusel olnud pesapaikadest KLO9128771 ja KLO9127576 vastavalt 3,3 ja 3,7 km kaugusele, 2022 aastal leiti uus pesa (KLO9130908) arendusalast 4,5 km kaugusel (kuid arendusalale T4 oluliselt lähemal). EOÜ analüüsis on must-toonekure pesast tulenevaks tsooniks 1 peetud 4,8 km raadiusega ala pesast.

Eelnevalt viidatud must-toonekure elupaigakasutuse aruanne peegeldab, et olemasoleva info alusel on piirkonna kõige olulisemad toitumisveekogud arendusalast T5 lõunakaarde jäävad Imsi oja ja Massu jõe teatud lõigud. Vähem olulisteks, kuid siiski kasutusel olevateks toitumisveekogudeks osutusid ka väga mitmed arendusalal T5 paiknevad metsakraavid.

Olemasoleva andmestiku kohaselt on Eestis pesitsevate must-toonekurgede väga kehva pesitusedukuse üheks põhjuseks aja jooksul toimunud toitumistingimuste halvenemine. Saksamaal teostatud tuuleparkide lähistel pesitsevate must-toonekurgede käitumise kaardistamine on näidanud, et antud liik valdavalt väldib tuulepargialasid. Mis tähendab, et arendusalale T5 tuulepargi rajamisel sealsed metsakraavid langevad liigi võimalike toitumisveekogude hulgast välja, mistõttu toitumistingimused halvenevad veelgi. Sellise mõju puhul ei ole eeldatavalt võimalik ka rakendada efektiivselt toimivaid leevendusmeetmeid (nt tuulikute seiskamine teatud perioodiks), kuna ohuks ei saa pidada mitte niivõrd liigi hukkumist kokkupõrkes tuulikuga (mille esinemist loomulikult ei saa samuti välistada) kui antud piirkonna vältimist. Leiame, et viimaste aastate jooksul asustatud must-toonekure pesade piirkonnas tuleb tuuleparkide planeerimisel lähtuda EOÜ analüüsis välja toodud keskmisest kodupiirkonna suurusest (tsoon 1), eriti kui seda kinnitab ka olemasolev info toitumisveekogude paiknemise kohta.

Laekunud uuest informatsioonist tulenevale leiame, et tuuleenergeetika arendusala T5 arendamine oleks must-toonekurele kaitse seisukohast olulise negatiivse mõjuga. Seega tuleks kaaluda arendusalast T5 loobumist.

Tuuleenergeetika arendusala T6

Tuuleenergeetika arendusala T6 on kavandatud Selja, Nõlva ja Kohtru metsisemängude (vastavalt Selja, Nõlva ja Ellu metsise püsielupaigad) vahelisele alale. Värskemad metsise elupaigauuringud kinnitavad, et üldreeglina võib liigi poolt kasutatavaks funktsionaalseks elupaigaks pidada ala 3 km raadiuses mänguala keskmest või kuni 2 km raadiuses mänguala piirist ning väiksemate kaitstavate alade (sh püsielupaigad) puhul võib oluline osa elupaigast jääda ka väljapoole kaitstava ala piire. Praegused EELIS-sse kantud liigi leiukohad peegeldavad eelkõige mänguala lähiümbruse kõige olulisemaid elupaiku ning nende ülevaatamine on kavas metsise kaitse-tegevuskava kinnitamise järgselt.

Antud püsielupaigad kuuluvad metsise elupaikade Kaisma tuumalasse, mis omab suurt tähtsust tagamaks metsise alampopulatsioonide sidusust, ühendades Vahe-Eesti ja Lääne-Eesti tuumalasid. Looduskaitse valdkonna õiguse seisukohalt on neist olulisim Selja metsisemäng, mis kuulub Taarikõnnu-Kaisma linnuala koosseisu, metsis on ka linnuala kaitse-eesmärgiks olev liik. Antud info on esitatud ka täiendatud ÜP KSH aruandes, kus on esitatud ka tingimus, et T6 alale tuulepargi kavandamisel tuleb teostada metsise inventuur; aladele tuulikute rajamise võimalikkus selgub vastava planeeringu mõju hindamise käigus; mõju hindamisel olulise ebasoodsa mõju esinemisel metsise elupaikadele võivad alad muutuda ka täielikult või osaliselt välistatuks tuulepargi rajamiseks.

Antud asukohas on möödapääsmatu arvestada võimaliku koosmõjuga Rail Balticu raudteetrassiga, koosmõju esinemise võimalikkust on ÜP KSH aruandes ka rõhutatud. Rail Balticu raudteetrassi lõigu „Hagudi – Rapla ja Pärnu maakonna piir“ ehitusprojekti KMH aruande eelnõu (seisuga märts 2023) kohaselt on Selja metsisemängu piirkonnas liigi olulisemad elupaigad mängualast läänes, osaliselt ka väljaspool püsielupaika. Seda kinnitab ka A. Jairi poolt 2014 koostatud ekspertarvamus „Rail Baltic raudtee ja selle rajamisega kaasneva keskkonnamõju hindamine Selja, Mõtuse, Kõveri ja Nepste metsise püsielupaikadele“, mille kohaselt on Selja metsise mängu toetavad männiosalusega metsa elupaigad püsielupaigast lääne- ja loodekaares, sh ka kavandatava tuulepargi alal. Püsielupaigast läände jäävate elupaikade olulisus suureneb eeldatavasti veelgi raudtee valmimisel, kui raudteest tulenevate häiringute tõttu on oodata lindude nihkumist läänesuunda (seda hoolimata kavandatavast müratõkkest, mis vähendab elupaika ulatuvaid häiringuid). Viidatud Rail Baltic KMH aruande eelnõu toob raudtee rajamise võimaliku koosmõju allikana välja Kehtna valla ÜP-ga kavandatud tuulepargid. Rail Baltic KMH aruande eelnõu jõuab järeldusele, et Rail Baltic raudtee rajamisel, juhul kui rakendatakse leevendavaid meetmeid, puudub ebasoodne mõju Taarikõnnu-Kaisma linnuala terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele. Kuid antud järeldusele on jõutud arvestades raudteeäärsete metsise elupaikade tõhusa kaitsega, sealhulgas on piirkonna metsise asurkonna säilimisega seotult KMH eelnõus rõhutatud ka Nõlva metsise püsielupaigas elupaikade seisundi säilitamist või parandamist.

Võttes aluseks, et:

- võrdlemisi suurepindalaline arendusala T6 on kavandatud Selja ja Nõlva metsise mängualadega seotud funktsionaalsesse elupaika (ala T6 seos Kohtru mängualaga on eeldatavalt nõrgem, kuna vahepeal on hajusalt elamualad), vähendades ka nende vahelist elupaikade sidusust;
- metsise elupaigas ulatub suurema tuulepargi tuulikute häiriv ning elupaikade kasutatavust vähendav mõju suurusjärgus kuni 1 km kaugusele ning
- Rail Balticu raudtee KMH aruande eelnõu kohaselt saab Taarikõnnu-Kaisma linnuala kaitse-eesmärgiks oleva metsise osas järeldada ebasoodsa mõju puudumist vaid juhul kui arendusprojektiga seonduvalt või lisanduvalt rakendatakse leevendavaid meetmeid ja kaitsekorralduslikke tegevusi, millega parandada metsise asurkonna üldist seisundit (sh Nõlva püsielupaiga seisundi säilitamine või parandamine, asurkonna üldise sidususe säilitamine)

ei ole olemasoleva teadmise puhul võimalik väita, et ala T6 arendamisega ei kaasne koosmõjus Rail Baltic projektiga ebasoodsat mõju Natura 2000 alade võrgustikku kuuluva Taarikõnnu-Kaisma linnuala kaitse-eesmärgile. Tuulepargi rajamine arendusalale T6 tekitab Selja metsisemängust läände uue häiringu allika, mille järgselt ei pruugi olla võimalik liigi elupaigakasutuse nihkumine raudteest eemale. Tuulepargi rajamine Selja metsisemängust maksimaalselt eemale viib selle juba Nõlva metsisemänguga seotud elupaikadesse, mis pärsib selle ala funktsioneerimist Selja metsisemängu toetava elupaigana.

Seega leiame, et alale T6 on tuuleparki võimalik rajada alles peale Rail Baltic raudtee väljaehitamist ning esimeste tööaastate toimimist, kui selle arenduse mõju on avaldunud ning vastava seiretööga on muutused (või muutuste puudumine) metsise asurkonnas tuvastatud ning on võimalik viia läbi sisuline kumulatiivsete mõjude hindamine.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Helen Manguse
juhataja
keskkonnakorralduse büroo

Karl Markus Wahlberg 5885 7049 (keskkonnakorraldus)
karl.wahlberg@keskkonnaamet.ee

Märt Öövel 5306 8315 (looduskasutus)
mart.oovel@keskkonnaamet.ee

Olavi Randver 525 4935 (looduskasutus)
olavi.randver@keskkonnaamet.ee

Liisu Aulik 5692 4060 (loodushoiutööd)
liisu.aulik@keskkonnaamet.ee